Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 30ής Μαΐου 2013*

«Άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ — Κρατικές ενισχύσεις — Έννοια των "κρατικών πόρων" — Έννοια της "δυνατότητας καταλογισμού στο κράτος" — Διεπαγγελματικές οργανώσεις του γεωργικού τομέα — Αναγνωρισμένες οργανώσεις — Κοινές δράσεις αποφασιζόμενες από τις οργανώσεις αυτές προς το συμφέρον του επαγγελματικού κλάδου — Χρηματοδότηση από εισφορές θεσπισθείσες εκουσίως από τις εν λόγω οργανώσεις — Διοικητική πράξη η οποία καθιστά υποχρεωτικές τις εισφορές αυτές για το σύνολο των επαγγελματιών του οικείου γεωργικού κλάδου»

Στην υπόθεση C-677/11,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Conseil d'État (Γαλλία) με απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Δεκεμβρίου 2011, στο πλαίσιο της δίκης

Doux Élevage SNC,

Coopérative agricole UKL-ARREE

κατά

Ministère de l'Agriculture, de l'Alimentation, de la Pêche, de la Ruralité et de l'Aménagement du territoire,

Comité interprofessionnel de la dinde française (CIDEF),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz, πρόεδρο τμήματος, A. Rosas, E. Juhász (εισηγητή), D. Šváby και C. Vajda, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Wathelet

γραμματέας: V. Tourrès, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 15ης Νοεμβρίου 2012,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Doux Élevage SNC, εκπροσωπούμενη από τους P. Spinosi, M. Massart και D. Lechat, avocats,

— η coopérative agricole UKL-ARREE, εκπροσωπούμενη από τον P. Spinosi, avocat,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

— η Comité interprofessionnel de la dinde française (CIDEF), εκπροσωπούμενη από τους H. Calvet, Y. Trifounovitch, C. Rexha και M. Louvet, avocats,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την E. Belliard καθώς και από τους G. de Bergues, J. Gstalter και J. Rossi,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους B. Stromsky και S. Thomas,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 31ης Ιανουαρίου 2013,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ περί κρατικών ενισχύσεων και, ειδικότερα, της έννοιας των «κρατικών πόρων» που περιέχεται στη διάταξη αυτή.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ αφενός της Doux Élevage SNC και της coopérative agricole UKL-ARREE, εταιριών που αναπτύσσουν δραστηριότητα στον γεωργικό κλάδο της παραγωγής και της εκτροφής γαλοπούλας, και αφετέρου των αρμοδίων εθνικών αρχών, όσον αφορά τη νομιμότητα της αποφάσεως των τελευταίων για την υποχρεωτική επέκταση σε όλους τους επαγγελματίες του κλάδου αυτού μιας συμφωνίας, συναφθείσας στο πλαίσιο της αντιπροσωπευτικής διεπαγγελματικής οργανώσεως του εν λόγω κλάδου, η οποία θεσπίζει εισφορά προκειμένου να χρηματοδοτούνται οι κοινές δράσεις τις οποίες αποφασίζει η οργάνωση αυτή.

Το γαλλικό δίκαιο

3 Ο νόμος 75-600, της 10ης Ιουλίου 1975, περί της γεωργικής διεπαγγελματικής οργανώσεως (*JORF* της 11ης Ιουλίου 1975, σ. 7124), θέσπισε τον διεπαγγελματικό συντονισμό στον τομέα αυτόν, υπό την έννοια ότι οι διάφορες επαγγελματικές οργανώσεις, καλούμενες κοινώς «οικογένειες», οι οποίες είναι οι πλέον αντιπροσωπευτικές ενός γεωργικού κλάδου μπορούν να συγκροτηθούν σε διεπαγγελματικές ενώσεις. Οι διατάξεις του νόμου αυτού κωδικοποιήθηκαν στον αγροτικό κώδικα και κώδικα θαλάσσιας αλιείας (στο εξής: αγροτικός κώδικας), του οποίου οι σχετικές διατάξεις, όπως ίσχυαν κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, εκτίθενται κατωτέρω.

4 Το άρθρο L. 611-1 προβλέπει τα εξής:

«Το Ανώτατο Συμβούλιο προσανατολισμού και συντονισμού της γεωργικής οικονομίας και της οικονομίας τροφίμων, το οποίο απαρτίζεται από εκπροσώπους των αρμόδιων υπουργείων, της γεωργικής παραγωγής, της μεταποιήσεως και της εμπορίας των γεωργικών προϊόντων, των κλάδων της βιοτεχνίας και του ανεξάρτητου εμπορίου τροφίμων, των καταναλωτών και των αναγνωρισμένων ενώσεων προστασίας του περιβάλλοντος, των ιδιοκτητών γεωργικής γης, των εργατικών σωματείων που εκπροσωπούν τους εργαζομένους στους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων, συμμετέχει στον καθορισμό, στον συντονισμό, στην εφαρμογή και στην αξιολόγηση της πολιτικής προσανατολισμού της παραγωγής και της οργανώσεως των αγορών.

Είναι αρμόδιο για το σύνολο της γεωργικής παραγωγής, της παραγωγής γεωργικών προϊόντων διατροφής, της παραγωγής της βιομηχανίας μεταποιήσεως γεωργικών προϊόντων και της δασικής παραγωγής.

[...]»

5 Το άρθρο L. 632-1 ορίζει τα εξής:

«I. Οι ενώσεις που συνιστώνται κατόπιν ιδίας πρωτοβουλίας από τις περισσότερο αντιπροσωπευτικές επαγγελματικές οργανώσεις στον τομέα της γεωργικής παραγωγής ή, κατά περίπτωση, της μεταποιήσεως, της εμπορίας και της διανομής μπορούν να αναγνωριστούν ως διεπαγγελματικές οργανώσεις από την αρμόδια διοικητική αρχή μετά από γνωμοδότηση του Ανώτατου Συμβουλίου προσανατολισμού και συντονισμού της γεωργικής οικονομίας και της οικονομίας τροφίμων, είτε σε εθνικό επίπεδο είτε σε επίπεδο ζώνης παραγωγής, ανά προϊόν ή ανά ομάδα συγκεκριμένων προϊόντων, εφόσον έχουν ως αντικείμενο, μέσω ιδίως της συνάψεως διεπαγγελματικών συμφωνιών, σωρευτικά:

— να προσδιορίσουν και να ευνοήσουν τη δημιουργία συμβατικών σχέσεων μεταξύ των μελών τους·

— να συμβάλουν στη διαχείριση των αγορών με προληπτική παρακολούθηση των αγορών, με καλύτερη προσαρμογή των προϊόντων σε ποσοτικό και σε ποιοτικό επίπεδο και με την προώθησή τους·

— να ενισχύσουν την επισιτιστική ασφάλεια, ιδίως μέσω της ανιχνευσιμότητας των προϊόντων, για το συμφέρον των χρηστών και των καταναλωτών.

Οι διεπαγγελματικές οργανώσεις μπορούν επίσης να επιδιώκουν και άλλους σκοπούς, και ιδίως:

— να ευνοούν τη διατήρηση και την ανάπτυξη του οικονομικού δυναμικού του κλάδου·

— να ευνοούν την ανάπτυξη της μη διατροφικής αξιοποιήσεως των προϊόντων·

— να συμμετέχουν στις διεθνείς δράσεις αναπτύξεως·

[...]

II Αναγνωρίζεται μία μόνο διεπαγγελματική οργάνωση ανά προϊόν ή ανά ομάδα προϊόντων. Όταν μια εθνική διεπαγγελματική οργάνωση είναι αναγνωρισμένη, οι περιφερειακές διεπαγγελματικές οργανώσεις συνιστούν επιτροπές αυτής της εθνικής διεπαγγελματικές οργανώσεως και εκπροσωπούνται στο πλαίσιο της οργανώσεως αυτής.

[…]»

6 Το άρθρο L. 632-2-I ορίζει τα εξής:

«Είναι δυνατό να αναγνωρισθούν μόνον οι διεπαγγελματικές οργανώσεις τον οποίων το καταστατικό προβλέπει τον ορισμό οργάνου συμφιλιώσεως για τις διαφορές που ενδέχεται να ανακύψουν μεταξύ των επαγγελματικών οργανώσεων-μελών κατά την εφαρμογή των διεπαγγελματικών συμφωνιών [...]

Οι αναγνωρισμένες διεπαγγελματικές οργανώσεις μπορούν να συμμετέχουν σε διαβουλεύσεις σχετικά με τους προσανατολισμούς και τα μέτρα πολιτικής του κλάδου τα οποία τις αφορούν.

Συμβάλλουν στην εφαρμογή εθνικών και κοινοτικών οικονομικών πολιτικών και είναι δυνατόν να λαμβάνουν κατά προτεραιότητα δημόσιες ενισχύσεις.

Μπορούν να συνεργάζονται με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των καταναλωτών και των μισθωτών των επιχειρήσεων του οικείου τομέα για την προσήκουσα εκπλήρωση της αποστολής τους.

Οι όροι της αναγνωρίσεως και της ανακλήσεως της αναγνωρίσεως των διεπαγγελματικών οργανώσεων καθορίζονται με διάταγμα κατόπιν γνωμοδοτήσεως του Conseil d'État.»

7 Κατόπιν της εκδόσεως του νόμου 2010-874, περί εκσυγχρονισμού της γεωργίας και της αλιείας, της 27ης Ιουλίου 2010 (*JORF* της 28ης Ιουλίου 2010, σ. 13925), νόμου μεταγενεστέρου των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, το τρίτο εδάφιο του νόμου L. 632-2-I καταργήθηκε.

8 Κατά το άρθρο L. 632-2-II:

«Οι συμφωνίες στο πλαίσιο μιας από τις αναγνωρισμένες διεπαγγελματικές ενώσεις για συγκεκριμένο προϊόν [...] οι οποίες σκοπούν στην προσαρμογή της προσφοράς στη ζήτηση δεν μπορούν να περιέχουν περιορισμούς του ανταγωνισμού [...]

Οι συμφωνίες αυτές συνάπτονται με ομοφωνία των επαγγελματικών κλάδων που μετέχουν στη διεπαγγελματική ένωση, σύμφωνα με τις διατάξεις του πρώτου εδαφίου του άρθρου L. 632-4 […]

Αμέσως μετά τη σύναψη και πριν από την έναρξη εφαρμογής τους, οι συμφωνίες αυτές κοινοποιούνται στον Υπουργό Γεωργίας, στον Υπουργό Οικονομίας και στην Αρχή ανταγωνισμού. Μια ανακοίνωση της συνάψεώς τους δημοσιεύεται στο Επίσημο Δελτίο του ανταγωνισμού, της καταναλώσεως και της καταστολής της απάτης.

[...]»

9 Το άρθρο L. 632-3 έχει ως εξής:

«Οι συμφωνίες που συνάπτονται στο πλαίσιο αναγνωρισμένης διεπαγγελματικής οργανώσεως μπορούν να επεκτείνονται για συγκεκριμένη διάρκεια, εν όλω ή εν μέρει, από την αρμόδια διοικητική αρχή, εφόσον συμβάλλουν, μέσω τυποποιημένων συμβάσεων, συμβάσεων καλλιεργητικής περιόδου και κοινών ή προωθητικών ενός κοινού συμφέροντος δράσεων, σύμφωνων με το γενικό συμφέρον και συμβατών με τους κανόνες της κοινής γεωργικής πολιτικής, ιδίως:

1º στη γνώση της προσφοράς και της ζητήσεως·

2º στην προσαρμογή και στη ρύθμιση της προσφοράς·

3º στην εφαρμογή, υπό τον έλεγχο του κράτους, κανόνων σχετικά με τη διάθεση στην αγορά, τις τιμές και τους όρους πληρωμής. Η διάταξη αυτή δεν έχει εφαρμογή στα δασικά προϊόντα·

4º στην ποιότητα των προϊόντων: προς τούτο, οι συμφωνίες μπορούν μεταξύ άλλων να προβλέπουν τη διαμόρφωση και την εφαρμογή ποιοτικών προδιαγραφών και κανόνων για τον ορισμό, τη συσκευασία, τη μεταφορά και την παρουσίαση, εν ανάγκη μέχρι το στάδιο της λιανικής πωλήσεως των προϊόντων· για της ελεγχόμενες ονομασίες προελεύσεως, οι συμφωνίες αυτές είναι δυνατόν μεταξύ άλλων να προβλέπουν την εφαρμογή διαδικασιών ποιοτικού ελέγχου·

5º στις διεπαγγελματικές σχέσεις στον οικείο τομέα, ιδίως διά της καταρτίσεως τεχνικών προτύπων, προγραμμάτων εφαρμοσμένης έρευνας, πειραματισμού και αναπτύξεως και διά της πραγματοποιήσεως επενδύσεων στο πλαίσιο των προγραμμάτων αυτών·

6º στην ενημέρωση σχετικά με τους κλάδους παραγωγής και τα προϊόντα, καθώς και την προώθησή τους στην εσωτερική και την εξωτερική αγορά·

7º στις συλλογικές ενέργειες για την καταπολέμηση των κινδύνων και των απρόβλεπτων γεγονότων που συνδέονται με την παραγωγή, τη μεταποίηση, την εμπορία και τη διανομή γεωργικών και διατροφικών προϊόντων·

8º στην καταπολέμηση των βλαβερών οργανισμών κατά την έννοια του άρθρου L. 251-3·

9º στην ανάπτυξη της μη διατροφικής αξιοποιήσεως των προϊόντων·

10º στη συμμετοχή στις διεθνείς αναπτυξιακές δράσεις·

11º στην ανάπτυξη συμβατικών σχέσεων μεταξύ των επαγγελματιών που εκπροσωπούνται στη διεπαγγελματική οργάνωση, ιδίως διά της προσθήκης, στις τυπικές συμβάσεις, ρητρών σχετικών με τις προσλήψεις, τις διαδικασίες καθορισμού των τιμών, τα χρονοδιαγράμματα παραδόσεως, τις διάρκειες των συμβάσεων, την αρχή της κατώτατης τιμής, τις διαδικασίες αναθεωρήσεως των όρων πωλήσεως σε περίπτωση σημαντικών διακυμάνσεων των τιμών των πρώτων γεωργικών υλών, καθώς και με τα μέτρα ρυθμίσεως των όγκων με σκοπό την προσαρμογή της προσφοράς στη ζήτηση.»

10 Κατόπιν εκδόσεως του νόμου 2010-874, της 27ης Ιουλίου 2010, το άρθρο αυτό L. 632-3 έχει στο εξής ως ακολούθως:

«Οι συμφωνίες που συνάπτονται στο πλαίσιο αναγνωρισμένης διεπαγγελματικής οργανώσεως μπορούν να επεκτείνονται για συγκεκριμένη διάρκεια, εν όλω ή εν μέρει, από την αρμόδια διοικητική αρχή, εφόσον προβλέπουν κοινές ή προωθητικές ενός κοινού συμφέροντος δράσεις, σύμφωνες με το γενικό συμφέρον και συμβατές με τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.»

Το λοιπό μέρος του άρθρου αυτού καταργήθηκε.

11 Το άρθρο L. 632-4 ορίζει τα εξής:

«Προϋπόθεση για την επέκταση των συμφωνιών αυτών αποτελεί η ομόφωνη έγκριση των όρων τους από τους επαγγελματικούς κλάδους που εκπροσωπούνται στη διεπαγγελματική οργάνωση. Πάντως, για τις συμφωνίες που αφορούν μέρος μόνον των επαγγελματικών κλάδων που εκπροσωπούνται στην εν λόγω οργάνωση, η ομοφωνία αυτών μόνο των κλάδων αρκεί, υπό την προϋπόθεση ότι κανένας άλλος επαγγελματικός κλάδος δεν αντιτάσσεται.

[...]

Εφόσον αποφασιστεί η επέκταση, τα προβλεπόμενα μέτρα καθίστανται υποχρεωτικά στην οικεία ζώνη παραγωγής για όλους τους επαγγελματίες των κλάδων που μετέχουν στη διεπαγγελματική οργάνωση.

Η αρμόδια αρχή εκδίδει απόφαση σχετικά με την αιτούμενη επέκταση εντός δύο μηνών από της παραλαβής της αιτήσεως της διεπαγγελματικής οργανώσεως. Αν δεν γνωστοποιήσει την απόφασή της εντός της προθεσμίας αυτής, η αίτηση τεκμαίρεται ότι έχει γίνει δεκτή.

Οι αποφάσεις με τις οποίες απορρίπτεται η επέκταση δέον να αιτιολογούνται.»

12 Το άρθρο L. 632-6 ορίζει τα εξής:

«Οι αναγνωρισμένες διεπαγγελματικές οργανώσεις των άρθρων L. 632-1 και L. 632-2 έχουν το δικαίωμα να εισπράττουν, από όλους τους επαγγελματίες των κλάδων που μετέχουν σε αυτές, εισφορές το ύψος των οποίων ορίζεται με συμφωνίες που μπορούν να επεκταθούν με τη διαδικασία των άρθρων L. 632-3 και L. 632-4 και οι οποίες, παρά τον υποχρεωτικό τους χαρακτήρα, διατηρούν τον χαρακτήρα απαιτήσεων ιδιωτικού δικαίου.

[...]

Εισφορές μπορούν επίσης να επιβάλλονται στα εισαγόμενα προϊόντα υπό προϋποθέσεις που καθορίζονται με διάταγμα. Μετά από αίτημα των δικαιούχων διεπαγγελματικών ενώσεων, οι εν λόγω εισφορές εισπράττονται στο τελωνείο, με έξοδα των ενώσεων.

Οι εν λόγω εισφορές δεν αποκλείουν την επιβολή επιβαρύνσεων υπέρ τρίτων.»

13 Κατά το άρθρο L. 632-8-I:

«Οι αναγνωρισμένες διεπαγγελματικές οργανώσεις προβαίνουν σε ετήσιο απολογισμό της δραστηριότητάς τους προς τις αρμόδιες αρχές και υποβάλλουν:

— οικονομικούς λογαριασμούς·

— έκθεση δραστηριότητας και πρακτικά των γενικών συνελεύσεων·

— απολογισμό της εφαρμογής κάθε επεκταθείσας συμφωνίας.

Υποβάλλουν στις αρμόδιες διοικητικές αρχές όλα τα έγγραφα τα οποία τους ζητούνται από τις εν λόγω αρχές για την άσκηση των ελεγκτικών τους εξουσιών.»

14 Με απόφαση της 24ης Αυγούστου 1976 (*JORF* της 26ης Ιουνίου 1976, σ. 5143), η αρμόδια διοικητική αρχή αναγνώρισε την Comité interprofessionnel de la dinde française (CIDEF), ένωση ιδιωτικού δικαίου χωρίς κερδοσκοπικό σκοπό, ως γεωργική διεπαγγελματική οργάνωση κατά τον νόμο 75-600. Στη CIDEF μετέχουν οι επαγγελματικές οικογένειες τεσσάρων κλάδων, και συγκεκριμένα των κλάδων της «παραγωγής», της «επωάσεως και εισαγωγής αυγών προς επώαση και αναπαραγωγή», της «σφαγής-μεταποιήσεως» και των «ζωοτροφών».

15 Κατά το άρθρο 2 του καταστατικού της, η CIDEF:

«έχει ως σκοπό:

— τη συγκέντρωση όλων των επαγγελματικών πρωτοβουλιών με σκοπό την οργάνωση και τη ρύθμιση της αγοράς γαλοπούλας·

— τη δημιουργία, προς τον σκοπό αυτό, συστήματος στατιστικών πληροφοριών έτσι ώστε οι επαγγελματίες να γνωρίζουν ανά πάσα στιγμή: τη δημιουργία του ζωικού κεφαλαίου, τις σφαγές, τα αποθέματα, το εξωτερικό εμπόριο, την κατανάλωση των νοικοκυριών και των συλλογικών φορέων·

— την εξομάλυνση της παραγωγής και της αγοράς γαλοπούλας με ενέργειες σχετικές με τον όγκο της προσφοράς και της ζήτησης·

— την απόκτηση των απαραίτητων οικονομικών μέσων·

— την υποβολή αιτήματος καταρτίσεως προδιαγραφών για κάθε επαγγελματική οικογένεια, για τα προϊόντα που παράγει και πωλεί·

— την υποχρεωτική σύναψη έγγραφων συμβάσεων για την παροχή προϊόντων και υπηρεσιών μεταξύ επαγγελματιών (Η Comité θα προτείνει υποδείγματα συμβάσεων-πλαισίων)·

— τις συνομιλίες με τα εθνικά και κοινοτικά όργανα για όλα τα κοινά προβλήματα που θέτει η γαλοπούλα σε όλες τις επαγγελματικές οικογένειες·

— στο πλαίσιο της ΕΟΚ, την υλοποίηση του στενότερου δυνατού συντονισμού με τους επαγγελματίες του κλάδου της γαλοπούλας στις χώρες εταίρους·

— τη λήψη κάθε πρωτοβουλίας που είναι χρήσιμη για την επίλυση των τεχνικών και τεχνολογικών προβλημάτων και ιδίως τη διενέργεια των αναγκαίων δοκιμών·

— την εξασφάλιση, για όλες ή μερικές από τις επαγγελματικές οικογένειες του τομέα της παραγωγής κάθε είδους κρέατος πουλερικών, παροχής υπηρεσιών σε τομείς κοινού ενδιαφέροντος. Οι υπηρεσίες αυτές ανατίθενται στην Comité με έγγραφες συμβάσεις. Η χρηματοδότησή τους αποτελεί αντικείμενο αυτοτελούς λογιστικής εγγραφής και δεν μπορεί να συνεπάγεται την εκ μέρους της CIDEF επιβολή εισφοράς που έχει καταστεί υποχρεωτική δυνάμει του άρθρου L. 632-6 του αγροτικού κώδικα.»

Η διαφορά της κύριας δίκης, το ιστορικό της και το προδικαστικό ερώτημα

16 Με διεπαγγελματική συμφωνία της 18ης Οκτωβρίου 2007, η CIDEF θέσπισε διεπαγγελματική εισφορά βαρύνουσα κάθε επαγγελματία των εκπροσωπούμενων στο πλαίσιό της επαγγελματικών κλάδων. Η συμφωνία αυτή συνήφθη για τρία έτη. Με συμπληρωματική συμφωνία που συνήφθη αυθημερόν, το ποσό της εισφοράς αυτής για το 2008 καθορίστηκε σε 14 ευρώ ανά 1 000 νεαρές γαλοπούλες. Με δύο αποφάσεις της 13ης Μαρτίου 2008 (*JORF* της 27ης Μαρτίου 2008, σ. 5229, και της 1ης Απριλίου 2008, σ. 5412), οι αρμόδιοι υπουργοί παρέτειναν, σύμφωνα με το άρθρο L. 632-3 του αγροτικού κώδικα, τη διεπαγγελματική συμφωνία για τρία έτη και τη συμπληρωματική συμφωνία για ένα έτος. Με νέα συμφωνία συμπληρωματική της προαναφερθείσας διεπαγγελματικής, η οποία συνήφθη στις 5 Νοεμβρίου 2008, η CIDEF αποφάσισε να διατηρήσει αμετάβλητη τη διεπαγγελματική εισφορά για το 2009. Σύμφωνα με το άρθρο L. 632-4, τέταρτο εδάφιο, του αγροτικού κώδικα, η συμπληρωματική συμφωνία αυτή επεκτάθηκε στις 29 Αυγούστου 2009 με σιωπηρή απόφαση αποδοχής της αρμόδιας αρχής, η οποία γνωστοποιήθηκε στο κοινό με ανακοίνωση του αρμοδίου υπουργού που δημοσιεύθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 2009 (*JORF* της 30ής Σεπτεμβρίου 2009, σ. 15881).

17 Η Doux Elevage SNC, θυγατρική του ομίλου Doux, που είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός πουλερικών της Ευρώπης, και η coopérative agricole UKL-ARREE ζήτησαν, ενώπιον του Conseil d'État, την ακύρωση της σιωπηρής αποφάσεως με την οποία επεκτάθηκε η συμπληρωματική συμφωνία της 5ης Νοεμβρίου 2008, η οποία τεκμαίρεται ως εκδοθείσα στις 29 Αυγούστου 2009 λόγω της σιωπής της διοικήσεως επί του αιτήματος επεκτάσεως αυτής της συμπληρωματικής συμφωνίας, καθώς και της ανακοινώσεως με την οποία δημοσιοποιήθηκε η απόφαση αυτή. Υποστήριξαν ότι η διεπαγγελματική εισφορά που θεσπίστηκε με τη συμπληρωματική συμφωνία της 5ης Νοεμβρίου 2008, η οποία επεκτάθηκε και κατέστη υποχρεωτική για όλους τους επαγγελματίες της διεπαγγελματικής οργανώσεως με την εν λόγω απόφαση, αφορούσε κρατική ενίσχυση και, κατά συνέπεια, η ίδια αυτή απόφαση έπρεπε να είχε κοινοποιηθεί προηγουμένως στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ.

18 Κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως της 15ης Ιουλίου 2004, C-345/02, Pearle κ.λπ. (Συλλογή 2004, σ. I-7139), το επιληφθέν εθνικό δικαστήριο έκρινε, σύμφωνα με πάγια νομολογία, ότι οι εισφορές που επιβάλλονται από αναγνωρισμένες διεπαγγελματικές οργανώσεις, κοινώς καλούμενες «υποχρεωτικές εκούσιες εισφορές» (στο εξής: ΥΕΕισ.), προκειμένου να χρηματοδοτούνται οι κοινές δράσεις τις οποίες αποφασίζουν οι οργανώσεις αυτές, καθώς και οι διοικητικές πράξεις με τις οποίες οι εισφορές αυτές κατέστησαν υποχρεωτικές για όλους τους επαγγελματίες του οικείου κλάδου, δεν εμπίπτουν στην έννοια των κρατικών ενισχύσεων.

19 Εντούτοις, κατόπιν ορισμένων παρατηρήσεων του Cour des comptes, η Γαλλική Κυβέρνηση κοινοποίησε στην Επιτροπή, για λόγους ασφάλειας δικαίου, πρόγραμμα-πλαίσιο δράσεων δυναμένων να αναληφθούν από διεπαγγελματικές οργανώσεις, επισυνάπτοντας δέκα συμφωνίες συναφθείσες από τις σημαντικότερες διεπαγγελματικές οργανώσεις. Η Επιτροπή, με την απόφαση Κρατική Ενίσχυση N 561/2008 [C(2008) 7846 τελικό], της 10ης Δεκεμβρίου 2008, έκρινε, παραπέμποντας στην προμνησθείσα απόφαση Pearle κ.λπ., ότι τα επίμαχα μέτρα εμπίπτουν στην έννοια των κρατικών ενισχύσεων. Διαπίστωσε πάντως ότι η χρηματοδότηση των μέτρων αυτών δεν ήγειρε αντιρρήσεις από

πλευράς του συστήματος κοινής οργανώσεως της αγοράς και ότι δεν υπήρχε κίνδυνος να επηρεάσουν τα μέτρα τους όρους εμπορίας σε βαθμό αντίθετο προς το κοινό συμφέρον και συνήγαγε εντεύθεν ότι τα μέτρα αυτά μπορούσαν να υπαχθούν στην παρέκκλιση την οποία προβλέπει το άρθρο 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΣΛΕΕ. Ανάλογη θέση έλαβε η Επιτροπή με δύο μεταγενέστερες αποφάσεις. Κατά όλων αυτών των αποφάσεων ασκήθηκαν προσφυγές ακυρώσεως ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου τόσο από τη Γαλλική Δημοκρατία όσο και από τις οικείες διεπαγγελματικές οργανώσεις, προσφυγές οι οποίες εκκρεμούν ακόμη ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

20 Το Conseil d'État επισημαίνει κατ' αρχάς ότι η διεπαγγελματική συμφωνία της 18ης Οκτωβρίου 2007 εγκρίθηκε με ομόφωνη απόφαση των τεσσάρων επαγγελματικών οικογενειών που εκπροσωπούνται στη διεπαγγελματική οργάνωση και ότι η απόφαση παρατάσεως της ισχύος της διεπαγγελματικής εισφοράς με αμετάβλητο ύψος για το 2009 ελήφθη επίσης ομοφώνως από τις τέσσερις αυτές επαγγελματικές οικογένειες. Διαπιστώνει στη συνέχεια ότι η συμπληρωματική συμφωνία της 5ης Νοεμβρίου 2008 απαριθμεί περιοριστικώς τις δράσεις που είναι δυνατό να χρηματοδοτηθούν με τη διεπαγγελματική εισφορά που εισέπραξε η CIDEF για το 2009, οι οποίες είναι δράσεις επικοινωνίας, αφορώσες ειδικώς το κρέας της γαλοπούλας, «με σκοπό τη βελτίωση της εικόνας και την προώθηση των πωλήσεων», δράσεις προωθήσεως, κοινές για τα πουλερικά κρεατοπαραγωγής, δράσεις εξωτερικών σχέσεων, παραστάσεως ενώπιον των γαλλικών και των ευρωπαϊκών διοικητικών αρχών, συμμετοχής στην ευρωπαϊκή ένωση πουλερικών, εκπονήσεως μελετών και διοργανώσεως πάνελ καταναλωτών, προκειμένου να μετρηθούν τα επίπεδα αγορών, δράσεις στηρίξεως των δράσεων έρευνας και εγγυήσεως της ποιότητας και δράσεις προστασίας των συμφερόντων του κλάδου.

21 Εξάλλου, το Συμβούλιο Επικρατείας υπογραμμίζει, αφενός, ότι η εν λόγω συμπληρωματική συμφωνία δεν επιτρέπει τη χρηματοδότηση πράξεων παρεμβάσεως στην αγορά της γαλοπούλας και, αφετέρου, ότι οι δράσεις επικοινωνίας τις οποίες παραθέτει αυτή η συμπληρωματική συμφωνία ουδόλως διακρίνουν αναλόγως της προελεύσεως των προϊόντων και ότι από κανένα στοιχείο της δικογραφίας δεν προκύπτει ότι οι συλλεγείσες το 2009 εισφορές προορίζονταν αποκλειστικώς και μόνο για δράσεις προωθήσεως της «γαλλικής γαλοπούλας», τόσο στη Γαλλία όσο και στο εξωτερικό.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Conseil d'État αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 107 [ΣΛΕΕ], υπό το πρίσμα της [προμνησθείσας] αποφάσεως […] Pearle κ.λπ., την έννοια ότι η απόφαση εθνικής αρχής με την οποία επεκτείνεται στο σύνολο των επαγγελματιών ενός συγκεκριμένου κλάδου συμφωνία η οποία, όπως η συμφωνία που συνήφθη στο πλαίσιο της [CIDEF], επιβάλλει εισφορά στο πλαίσιο αναγνωρισμένης από την εθνική αρχή διεπαγγελματικής οργανώσεως καθιστώντας την υποχρεωτική, προκειμένου να επιτραπεί η υλοποίηση δράσεων επικοινωνίας, προωθήσεως, εξωτερικών σχέσεων, εγγυήσεως της ποιότητας, έρευνας, προστασίας των συμφερόντων του κλάδου, καθώς και εκπονήσεως μελετών και διοργανώσεως πάνελ καταναλωτών αφορά, λαμβανομένης υπόψη της φύσεως των επίδικων δράσεων, των τρόπων χρηματοδοτήσεώς τους και των όρων υλοποιήσεώς τους, κρατική ενίσχυση;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

23 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινισθεί αν η απόφαση εθνικής αρχής με την οποία επεκτείνεται σε όλους τους επαγγελματίες ενός γεωργικού κλάδου μια διεπαγγελματική συμφωνία η οποία θεσπίζει υποχρεωτική εισφορά, προκειμένου να επιτραπεί η υλοποίηση δράσεων επικοινωνίας, προωθήσεως, εξωτερικών σχέσεων, εγγυήσεως της ποιότητας, έρευνας και προστασίας των συμφερόντων του κλάδου, συνιστά στοιχείο κρατικής ενισχύσεως.

24 Κατ' αρχάς, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ κηρύσσει ασύμβατες προς την εσωτερική αγορά, στο μέτρο που επηρεάζουν το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο, τις ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή υπάρχει κίνδυνος να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής.

25 Το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ εξαρτά το ασύμβατο αυτό από τη συνδρομή τεσσάρων προϋποθέσεων. Πρώτον, πρέπει να πρόκειται για επέμβαση του κράτους ή μέσω κρατικών πόρων. Δεύτερον, η επέμβαση αυτή πρέπει να είναι ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Τρίτον, πρέπει να χορηγεί πλεονέκτημα στον αποδέκτη. Τέταρτον, πρέπει να νοθεύει ή να υπάρχει κίνδυνος να νοθεύσει τον ανταγωνισμό (προμνησθείσα απόφαση Pearle κ.λπ., σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

26 Όσον αφορά την πρώτη από τις προϋποθέσεις αυτές, από την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι ως ενισχύσεις υπό την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ νοούνται μόνον τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους. Ειδικότερα, η διάκριση που γίνεται στη διάταξη αυτή μεταξύ των «ενισχύσ[εων] που χορηγούνται […] από τα κράτη» και των ενισχύσεων που χορηγούνται «με κρατικούς πόρους» δεν σημαίνει ότι όλα τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται από τα κράτη συνιστούν ενισχύσεις, ανεξαρτήτως του αν χρηματοδοτούνται από κρατικούς πόρους, αλλά σκοπό έχει απλώς να περιλάβει στην έννοια αυτή τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται άμεσα από το κράτος, καθώς και τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς τους οποίους έχει ορίσει ή ιδρύσει το κράτος αυτό (απόφαση της 13ης Μαρτίου 2001, C-379/98, PreussenElektra, Συλλογή 2001, σ. I-2099, σκέψη 58 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Ως εκ τούτου, η απαγόρευση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ μπορεί, κατ' αρχήν, να καλύπτει και τις ενισχύσεις που χορηγούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς τους οποίους το κράτος ιδρύει ή ορίζει ως υπεύθυνους για τη διαχείριση της ενισχύσεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, προμνησθείσα απόφαση Pearle κ.λπ., σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

27 Πάντως, για να μπορούν πλεονεκτήματα να χαρακτηρισθούν ως ενισχύσεις υπό την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ πρέπει, αφενός, να έχουν χορηγηθεί άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους και, αφετέρου, να μπορούν να καταλογιστούν στο κράτος (προμνησθείσα απόφαση Pearle κ.λπ., σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

28 Επισημαίνεται, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 37 των προτάσεών του, ότι η χρηματοδότηση από κρατικούς πόρους συνιστά συστατικό στοιχείο της έννοιας της «κρατικής ενισχύσεως».

29 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει στις σκέψεις 59 και 61 της προμνησθείσας αποφάσεως PreussenElektra ότι μια κρατική ρύθμιση η οποία, διά της θεσπίσεως υποχρεώσεως αγοράς ορισμένων προϊόντων σε ελάχιστες τιμές, παρέχει πλεονεκτήματα σε ορισμένες επιχειρήσεις και ενέχει μειονεκτήματα για άλλες δεν συνεπάγεται καμία άμεση ή έμμεση μεταβίβαση κρατικών πόρων στις επιχειρήσεις που παράγουν τα προϊόντα αυτά και ότι μια τέτοια υποχρέωση δεν είναι ικανή να προσδώσει στη ρύθμιση αυτή τον χαρακτήρα κρατικής ενισχύσεως.

30 Στη σκέψη 36 της προμνησθείσας αποφάσεως Pearle κ.λπ. το Δικαστήριο, εξετάζοντας τις επιβαρύνσεις που επέβαλε μια επαγγελματική οργάνωση στα μέλη της για τη χρηματοδότηση διαφημιστικής εκστρατείας, κατέληξε στο ίδιο συμπέρασμα, διαπιστώνοντας, μεταξύ άλλων, ότι, δεδομένου ότι οι δαπάνες που βάρυναν τον δημόσιο φορέα αυτόν σε σχέση με την εν λόγω εκστρατεία καλύφθηκαν εξ ολοκλήρου από τις επιβαρύνσεις που επιβλήθηκαν στις επιχειρήσεις οι οποίες επωφελήθηκαν από την εκστρατεία αυτή, η παρέμβαση του εν λόγω φορέα δεν είχε σκοπό να δημιουργήσει πλεονέκτημα που θα αποτελούσε πρόσθετη επιβάρυνση του κράτους ή του φορέα αυτού.

31 Το Δικαστήριο έκρινε επίσης, στη σκέψη 37 της αποφάσεως αυτής, ότι η πρωτοβουλία για την οργάνωση και τη συνέχιση της διαφημιστικής εκστρατείας την οποία αφορούσε η υπόθεση της κύριας δίκης προήλθε από μια ιδιωτική ένωση οπτικών και όχι από τον δημόσιο φορέα, ο οποίος χρησίμευσε ως όργανο για την είσπραξη και τη διάθεση πόρων που συνελέγησαν για έναν αμιγώς εμπορικό σκοπό ο οποίος είχε προκαθοριστεί από τον σχετικό επαγγελματικό κύκλο και ουδόλως εντασσόταν σε κάποια πολιτική των δημοσίων αρχών.

32 Όσον αφορά τις επίμαχες στην κύρια δίκη εισφορές, από την κατατεθείσα ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία προκύπτει ότι αυτές προέρχονταν από ιδιώτες επιχειρηματίες, μέλη ή μη μέλη της οικείας επαγγελματικής οργανώσεως, αλλά ασκούντες οικονομική δραστηριότητα στις σχετικές αγορές. Ο μηχανισμός αυτός δεν συνεπάγεται άμεση ή έμμεση μεταβίβαση κρατικών πόρων, δεδομένου ότι τα κεφάλαια που δημιουργήθηκαν από την καταβολή των εισφορών αυτών δεν διέρχονται από τον προϋπολογισμό του κράτους ούτε κανενός δημοσίου φορέα και το κράτος δεν παραιτείται από κανένα πόρο, οποιασδήποτε μορφής, είτε πρόκειται για φόρους, επιβαρύνσεις, εισφορές ή άλλους πόρους οι οποίοι, κατά την εθνική νομοθεσία, έπρεπε να τροφοδοτήσουν τον κρατικό προϋπολογισμό. Οι εισφορές αυτές διατηρούν τον ιδιωτικό τους χαρακτήρα καθ' όλη τη διαδρομή τους και, σε περίπτωση μη καταβολής, η διεπαγγελματική οργάνωση πρέπει να ακολουθήσει, προκειμένου να τις εισπράξει, τη συνήθη αστική ή εμπορική ένδικη διαδικασία, διότι δεν διαθέτει κανένα κρατικής φύσεως προνόμιο.

33 Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι οι διεπαγγελματικές οργανώσεις αποτελούν ενώσεις ιδιωτικού δικαίου και δεν υπάγονται στη δημόσια διοίκηση.

34 Εντούτοις, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι δεν είναι απαραίτητο να αποδεικνύεται, σε κάθε περίπτωση, ότι υπήρξε μεταβίβαση κρατικών πόρων, προκειμένου το πλεονέκτημα που χορηγείται σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις να μπορεί να θεωρείται ως κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ (βλ. απόφαση της 16ης Μαΐου 2002, C-482/99, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-4397, σκέψη 36 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

35 Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ καλύπτει όλα τα χρηματικά μέσα τα οποία οι δημόσιες αρχές μπορούν όντως να χρησιμοποιούν προς στήριξη των επιχειρήσεων, χωρίς να έχει σημασία συναφώς αν τα μέσα αυτά περιλαμβάνονται μονίμως στην περιουσία του Δημοσίου. Κατά συνέπεια, έστω και αν τα ποσά που αντιστοιχούν στο επίμαχο μέτρο δεν τελούν μονίμως στην κατοχή του Δημόσιου Ταμείου, το γεγονός ότι παραμένουν διαρκώς υπό δημόσιο έλεγχο και συνεπώς στη διάθεση των αρμόδιων εθνικών αρχών αρκεί για να χαρακτηρισθούν ως κρατικοί πόροι (βλ. προμνησθείσα απόφαση Γαλλία κατά Επιτροπής, σκέψη 37 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

36 Στην υπόθεση της κύριας δίκης όμως δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις που διατύπωσε το Δικαστήριο στη σκέψη 37 της προμνησθείσας αποφάσεως Γαλλία κατά Επιτροπής. Είναι βέβαιο ότι οι εθνικές αρχές πράγματι δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τους πόρους που προέρχονται από τις επίμαχες στην κύρια δίκη εισφορές προκειμένου να στηρίξουν ορισμένες επιχειρήσεις. Η οικεία διεπαγγελματική οργάνωση αποφασίζει πώς θα χρησιμοποιήσει τους πόρους της, οι οποίοι προορίζονται για σκοπούς προσδιοριζόμενους από την ίδια. Ομοίως, οι πόροι αυτοί δεν υπόκεινται διαρκώς σε δημόσιο έλεγχο και δεν τίθενται στη διάθεση των κρατικών αρχών.

37 Η ενδεχόμενη επιρροή την οποία το κράτος μέλος μπορεί να ασκεί στη λειτουργία της διεπαγγελματικής οργανώσεως μέσω της αποφάσεως περί επεκτάσεως μιας διεπαγγελματικής συμφωνίας στο σύνολο των επαγγελματιών ενός κλάδου δεν είναι δυνατό να τροποποιήσει τις διαπιστώσεις που εκτίθενται στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως.

38 Πράγματι, από την κατατεθείσα στο Δικαστήριο δικογραφία προκύπτει ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση δεν παρέχει στην αρμόδια αρχή την εξουσία να κατευθύνει ή να επηρεάζει τη διαχείριση των κεφαλαίων. Εξάλλου, όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 71 των προτάσεών του,

σύμφωνα με τη νομολογία των αρμοδίων εθνικών δικαστηρίων, οι διατάξεις του αγροτικού κώδικα που διέπουν την επέκταση μιας συμφωνίας θεσπίζουσας εισφορές στο πλαίσιο μιας διεπαγγελματικής οργανώσεως δεν επιτρέπουν στις δημόσιες αρχές να υποβάλλουν τις ΥΕΕισ. σε έλεγχο εκτός του ελέγχου κανονικότητας και συμφωνίας με τον νόμο.

39 Όσον αφορά τον εν λόγω έλεγχο, επισημαίνεται ότι το άρθρο L. 632-3 του αγροτικού κώδικα δεν επιτρέπει να τίθεται ως προϋπόθεση για την επέκταση της συμφωνίας η επιδίωξη συγκεκριμένων πολιτικών σκοπών, τασσόμενων και καθοριζόμενων από τις δημόσιες αρχές, δεδομένου ότι το άρθρο αυτό περιέχει μη εξαντλητική παράθεση των πολύ γενικών και ποικίλων σκοπών τους οποίους πρέπει να προωθεί μια διεπαγγελματική συμφωνία προκειμένου να είναι δυνατή η επέκτασή της από την αρμόδια διοικητική αρχή. Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από την κατ' άρθρο L. 632-8-I του κώδικα αυτού υποχρέωση ex post πληροφορήσεως των αρχών αυτών για τη χρήση των ΥΕΕισ.

40 Επιπλέον, από κανένα στοιχείο της κατατεθείσας στο Δικαστήριο δικογραφίας δεν προκύπτει ότι η πρωτοβουλία της επιβολής των ΥΕΕισ. δεν προέρχεται από τη διεπαγγελματική οργάνωση, αλλά από τις δημόσιες αρχές. Επιβάλλεται να υπογραμμισθεί, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 90 των προτάσεών του, ότι οι δημόσιες αρχές ενεργούν απλώς και μόνον ως όργανο προκειμένου να καταστούν υποχρεωτικές οι εισφορές που θεσπίζονται από τις διεπαγγελματικές οργανώσεις για την επίτευξη των σκοπών που προσδιορίζουν οι ίδιες.

41 Συνεπώς, ούτε η εξουσία του κράτους να αναγνωρίσει μια διεπαγγελματική οργάνωση, σύμφωνα με το άρθρο L. 632-1 του αγροτικού κώδικα, ούτε η εξουσία του κράτους αυτού να επεκτείνει μια διεπαγγελματική συμφωνία σε όλους τους επαγγελματίες ενός κλάδου, σύμφωνα με τα άρθρα L. 632-3 και L. 632-4 του κώδικα αυτού, επιτρέπουν να συναχθεί το συμπέρασμα ότι οι δράσεις που διεξάγει η διεπαγγελματική οργάνωση είναι δυνατό να καταλογισθούν στο κράτος.

42 Τέλος, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι δράσεις των διεπαγγελματικών οργανώσεων χρηματοδοτούνται εν μέρει από δημόσια κεφάλαια και ότι, λαμβανομένης υπόψη της μη υπάρξεως αυτοτελούς λογιστικής εγγραφής σε σχέση με τα δημόσια και ιδιωτικά κεφάλαια, όλα τα κονδύλια των διεπαγγελματικών οργανώσεων συνιστούν «κρατικούς πόρους».

43 Συναφώς, επισημαίνεται ότι το προδικαστικό ερώτημα αφορά μόνον τις εισφορές που καταβάλλονται στο πλαίσιο μιας διεπαγγελματικής οργανώσεως και όχι άλλους ενδεχόμενους πόρους προερχομένους από τον κρατικό προϋπολογισμό.

44 Εξάλλου, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 57 των προτάσεών του, τα ιδιωτικά κεφάλαια που χρησιμοποιούν οι διεπαγγελματικές οργανώσεις δεν καθίστανται «δημόσιοι πόροι» απλώς και μόνο διότι χρησιμοποιούνται από κοινού με ποσά που προέρχονται ενδεχομένως από τον δημόσιο προϋπολογισμό.

45 Κατόπιν των ανωτέρω, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι η απόφαση εθνικής αρχής με την οποία επεκτείνεται στο σύνολο των επαγγελματιών ενός γεωργικού κλάδου συμφωνία η οποία, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη διεπαγγελματική συμφωνία, επιβάλλει εισφορά στο πλαίσιο αναγνωρισμένης από την εθνική αρχή διεπαγγελματικής οργανώσεως και την καθιστά κατά τον τρόπο αυτόν υποχρεωτική, προκειμένου να επιτραπεί η υλοποίηση δράσεων επικοινωνίας, προωθήσεως, εξωτερικών σχέσεων, εγγυήσεως της ποιότητας, έρευνας και προστασίας των συμφερόντων του οικείου κλάδου, δεν συνιστά στοιχείο κρατικής ενισχύσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

46 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι η απόφαση εθνικής αρχής με την οποία επεκτείνεται στο σύνολο των επαγγελματιών ενός γεωργικού κλάδου συμφωνία η οποία, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη διεπαγγελματική συμφωνία, επιβάλλει εισφορά στο πλαίσιο αναγνωρισμένης από την εθνική αρχή διεπαγγελματικής οργανώσεως και την καθιστά κατά τον τρόπο αυτόν υποχρεωτική, προκειμένου να επιτραπεί η υλοποίηση δράσεων επικοινωνίας, προωθήσεως, εξωτερικών σχέσεων, εγγυήσεως της ποιότητας, έρευνας και προστασίας των συμφερόντων του οικείου κλάδου, δεν συνιστά στοιχείο κρατικής ενισχύσεως.

(υπογραφές)